

**GLAZEN
ECHO**

VOORWOORD BINNENBEELD

Al enige tijd hangt er een prachtig glazen kunstobject in de nieuwe publiekshal van het gemeentehuis. Of beter, het zijn meerdere objecten die samen een kunstzinnige fonkelende wolk vormen boven de mensen. Het licht dat aan alle kanten doordringt wordt er in gevangen en weerkaatst. Het is vrolijk en mooi, maar het roept ook vragen op. Want wat zijn dat voor vormen en waar staan ze voor?

Op het oude gemeentehuis staan een eekhoorn en een haan. Deze dieren symboliseren spaarzaamheid en waakzaamheid. Maar wat te denken van een ezelskop, een lelie, een diamant of een icosaeëder? Wat is hun betekenis?

Dit boekje helpt u met een antwoord op die vragen. U krijgt geen eenduidig antwoord, want de antwoorden zijn voor meerdere interpretaties vatbaar. Dat maakt het juist zo interessant. Kunst geeft geen antwoorden, maar stelt vragen en doet verlangen naar een antwoord.

In dit boekje wordt beschreven hoe de maker van dit kunstwerk, Alphons ter Avest, te werk is gegaan en welke vragen hij zich gesteld heeft bij het maken van

dit werk. De opgave was om een kunstwerk te ontwerpen voor de nieuwe publiekshal van het gemeentehuis waarbij binnen en buiten verbonden zouden worden met elkaar en duurzaamheid een rol zou spelen. De Adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving Zeist heeft het proces begeleid. Raadsleden en toekomstige gebruikers van de hal werden betrokken bij de keuze voor de kunstenaar. Het uiteindelijke resultaat van deze zoektocht is het kunstwerk waar deze beschrijving een aanvulling op is. Een waardevolle aanvulling voor wie de kennismaking met dit kunstwerk wil verdiepen of er een herinnering aan wil hebben.

Ik wens u allen veel lees- en kijkplezier toe met deze prachtige uitgave en natuurlijk het kunstwerk zelf dat u telkens weer kunt bewonderen bij uw bezoek aan het gemeentehuis in Zeist.

Joke Leenders
Wethouder cultuur

DE ZEVEN DEUGDEN

Prudentia
Iustitia
Temperantia
Fortitudo
Fides en Spes
Puritatem
Caritas

Wijsheid
Rechtvaardigheid/mededogen
Matigheid en ijver
Moed
Geloof/hoop/vertrouwen
Zachtmoedigheid/zuiverheid
Naastenliefde

Uil
Ezel
Eekhoorn
Diamant
Eik
Icosaëder
Lelie

COLOFON

KUNSTWERK

Kunstenaar	Alphons ter Avest
Techniek	Gieterij Christenhusz Ajeto Glas Tsjechië RVS-net De Schieman, Den Helder
Glasadvies	Arnout Visser, Ed Wilhelm
Montage	Schaart Adventures, Koen van Oort
Buitenbeeld	gebr. Slegers, Duiven
Technisch tekenwerk	Denis Bacal
Berekeningen	Bremer Engineering

PUBLICATIE

Tekst	Peter Nijenhuis/De Wereld Werkt in Arnhem
Grafisch Ontwerp	O.K. Parking, www.ok-parking.nl
Illustraties	PS-Archief (Patty Struik)
Fotografie	Alphons ter Avest, Arnout Visser, Ed Wilhelm, Gerco van Luttkhuizen, Stan Roncken
Drukwerk	GLD Grafimedia

Tot stand gekomen door een financiële bijdrage van:

Gemeente Zeist
Adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving Zeist

EEN CALEIDOSCOPISCH OBJECT

In de hal van het gemeentehuis van Zeist hangt een kroonluchter van in mallen geblazen kristalglas. De maker, beeldend kunstenaar Alphons ter Avest, omschrijft de kroonluchter als een 'caleidoscopisch' object. Caleidoscopisch wil zeggen veranderlijk van aanzien en dat veranderlijke heeft betrekking op zowel de vorm, het materiaal als de inhoud.

Glas, om met eerste te beginnen, heeft weliswaar een solide vorm, maar is ook doorzichtig. Naargelang het licht ermee speelt en de beschouwer zich beweegt, verandert het van aanzien. Dat geldt ook voor de inhoud, de zaak waar het object naar verwijst. Het is niet toevallig dat we kunst aantreffen op een politieke plek als een gemeentehuis. Kunst kan op een open, speelse en luchtige wijze een vorm geven aan zaken die, hoewel ze ongrijpbaar lijken, in het politieke bedrijf toch een rol spelen. Zo'n zaak is de moraal van burgers en bestuurders. Hoe gewichtig ook, moraal is niet zomaar

te vatten of te omschrijven. Moraal is een complex fenomeen dat van aanzien verandert naargelang de positie die men er in gedachten tegenover inneemt.

Dat laatste heeft Alphons ter Avest met een knipoog naar de beschouwer een vorm willen geven in de kroonluchter. In de kroonluchter zijn zeven vormen te herkennen. Die vormen zijn: de uil, de ezel, de eekhoorn, de eik, de diamant, de icoesaëder en de lelie. Het zijn stuk voor stuk concrete zaken die in de loop van de tijd zijn verbonden met symbolische betekenissen.

UIL

1

2

3

4

5

6

7

Het kost geen moeite om in sommige delen van de kroonluchter een uil te herkennen. De uil is een nachtdier dat bijna geruisloos kan vliegen en bekend staat om zijn scherpe gehoor.

Uilen zijn geen uitzonderlijk intelligente dieren. Toch wordt de uil door mensen al eeuwenlang in verband gebracht met wijsheid. Zo'n 2500 jaar geleden, in Griekenland, was de uil in verhalen en voorstellingen op vazen, de vaste begeleider van de godin Athene. Die godin bevorderde het goede en was de beschermvrouwe van kunsten en wetenschappen. Met die zaken werd ook de uil in verband gebracht. Opmerkelijk genoeg staat de uil echter ook voor het tegendeel van wijsheid. Een voorbeeld daarvan is het rond 1635 door de Haarlemse schilder Frans Hals gemaakte portret van een vrouw, aangeduid als Malle Babbe van Haarlem. De vrouw, waarvan men aanneemt dat ze echt heeft bestaan, lijkt dronken en niet helemaal bij zinnen. Die indruk wordt versterkt door de uil op haar schouder. In de zeventiende-eeuwse prent- en schilderkunst stond de uil voor dronkenschap en dwaasheid. Behalve met dronkenschap en dwaasheid werd de uil in de loop van de tijd ook in verband gebracht met ongeloof, hekserij en zonde. Op een schilderij in het Rotterdams Boymans Van Beuningen Museum dat *De marskramer* heet en rond 1493 werd geschilderd door Jeroen Bosch, figureert de uil tussen andere tekens van slecht gedrag zoals misleiding, luiheid en verspilling.

Angstaanjagend is de wijze waarop de Spaanse kunstenaar Francisco Goya de uil uitbeeldde in de in 1797 of 1799 gemaakte ets *De slaap van de rede baart monsters*. Rond het hoofd van een slapende man fladderen uilen en vleermuizen en alles duidt op een nachtmerrie-achtige toestand.

EZEL

8

9

10

11

12

13

14

15

Even herkenbaar als de uil is de vorm van een ezel. Om precies te zijn, het gaat om een ezelskop met de voor een ezel kenmerkende grote oren. De ezel is een kuddedier waarvan men aanneemt dat het al eeuwenlang samenleeft met de mens. De ezel is anders dan het paard geen vluchtdier. Bij gevaar rennen ezels niet zomaar weg. Ezels zijn taai. Ze kunnen lang zonder eten en drinken en zijn in staat om grote lasten te dragen. Vooral in Zuid-Europa hebben ezels door de eeuwen heen een belangrijke rol gespeeld in de landbouw. Ezels hebben ook altijd tot de verbeelding gesproken. De ezel werd vereenzelvigd met geduld, standvastigheid, moed, betrouwbaarheid en werklust. De ezel was in verhalen het rijdier van eenvoudige en nederige mensen. De simpele Sancho Panza, de begeleider van de op een paard reizende antiheld Don Quichot, rijdt niet toevallig op een ezel. In de Bijbel wordt verteld hoe Jozef en Maria met een ezel naar Egypte vluchtten en hoe Jezus later op een ezel Jeruzalem binnenreed. De vlucht van Jozef en Maria naar Egypte is net als de intocht van Jezus in Jeruzalem, zeer vaak uitgebeeld. In de dertiende eeuw door de Italiaanse schilder Giotto di Bondone en drie eeuwen later door de Amsterdamse schilder Rembrandt van Rijn.

Behalve als figurant in Bijbelse verhalen is de ezel vaak getekend en geschilderd als lastdier. Een voorbeeld daarvan is de prent van een balkende ezel van de zeventiende-eeuwse kunstenaar Cor-

nelis de Wael in het Amsterdamse Rijksmuseum. Je ziet twee mannen die een ezel ontdoen van een last en een derde die op het punt staat om de ezel met een stok te slaan.

De ezel is overigens niet alleen vereenzelvigd met werklust en trouw en afgebeeld en beschreven in een Bijbelse context. De eerder genoemde kunstenaar Francisco Goya beeldde de ezel uit als de belichaming van grote domheid. Die opvatting spreekt ook uit tal van spreekwoorden en uit de literatuur. In *De avonturen van Pinocchio*, van de Italiaanse schrijver Carlo Collodi, verdwijnt de tot leven gekomen pop Pinocchio met een vriendje naar een land waar je altijd kunt doen wat je wilt en niet meer naar school hoeft. Pinocchio heeft er veel plezier, maar langzaam groeien er stugge haren op zijn gezicht en de rest van zijn lichaam en verandert Pinocchio in een ezel.

EELHOORN

16

17

18

19

20

21

22

23

Het derde dier dat in de delen van het object is te herkennen, is de eekhoorn. De eekhoorn behoort tot een zeer uitgebreide familie die vrijwel overal op aarde voorkomt. Daartoe behoren de boom- en grondeekhoorns, de wangzakeekhoorns, de marmotten en de prairiehonden. In Nederland leeft de inheemse roodharige eekhoorn, de *sciurus vulgaris*. Ze bouwen nesten in bomen op minstens zes meter hoogte. De eekhoorn is een dagdier. Hij legt een wintervoorraad aan van noten en zaden, maar houdt geen winterslaap. In de winter, als het weer guur is, houdt hij zich gewoonlijk warm door een groot deel van de dag in zijn nest te blijven.

De eekhoorn is vanwege zijn rode kleur in het verleden wel eens in verband gebracht met het kwaad en de duivel. Daar staat tegenover dat de eekhoorn ook vaak in verband is gebracht met werklust, ijver en voorzorg: het denken aan mogelijke risico's en tekorten in de toekomst.

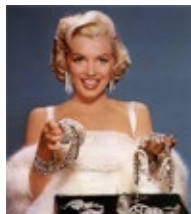
In de beeldende kunst kom je eekhoorns tegen op de schilderijen van de zeventiende-eeuwse schilder Jan Pauwel Gillemans en ook op de werken van zijn tijdgenoot Melchior de Hondecoeter. Een opmerkelijk schilderij is het portret dat de van oorsprong Duitse kunstenaar Hans Holbein de Jonge rond 1500 schilderde van de Engelse dame Anne Lovell. Achter Anne zit een spreekw op een tak en op de arm van Anne zit een eekhoorn. De wat stijve en deftige

Anne houdt het levendige dier in haar macht met een gouden ketting. Dat zou tegenwoordig voor veel mensen onacceptabel zijn, maar daar dacht men vroeger blijkbaar anders over. Zeker in de Engelse en Noord-Amerikaanse kunst kom je nogal eens een kind tegen met een eekhoorn aan een ketting. Een voorbeeld daarvan is het portret van Henry Pelham. Het werd meer dan twee eeuwen na het portret van Anne Lovell in 1765 geschilderd door Henry's halfbroer John Singleton Copley en hangt nu in het Museum of Fine Arts in Boston. Copley schilderde in 1771 ook een portret van Daniel Crommelin Verplanck. Net als Henry Pelham is Daniel in gezelschap van een eekhoorn aan een ketting. Wat moet je uit deze en andere schilderijen afleiden? Hield ieder kind in het achttiende-eeuwse Noord-Amerika een eekhoorn aan een ketting als huisdier? Daarover twisten de kunsthistorici. Sommigen zeggen dat er met eekhoorns als huisdier in werkelijkheid geen land is te bezeilen. De eekhoorn op de schilderijen beeldde niet de werkelijkheid uit, maar was een boodschap aan kinderen om hun plicht te doen. De eekhoorn moest immers eerst hard werken om in de winter van zijn voorraad te genieten.

DIAMANT

24

25

26

27

28

29

30

31

De diamant, waar de vierde vorm in de kroonluchter naar verwijst, is het hardste materiaal dat in de natuur is te vinden. De diamant, een koolstof verbinding, wordt al in de vijfde eeuw voor Christus in Europese teksten genoemd. Een diamant die in een mijn wordt gedolven is 'ruw' van vorm. Om er een sierraad van te maken moet de diamant geslepen worden. Aan het begin van de twintigste eeuw werd het slijpen van diamanten vervolmaakt door Marcel Tolkowsky, een Antwerpenaar. Tolkowsky studeerde wiskunde in Engeland en met behulp van zijn wiskundige kennis bedacht hij in 1919 een vorm voor het slijpen van diamanten die de meeste fonkeling en reflectie oplevert. Die vorm noem je de briljant. Een briljant heeft maar liefst 58 vlakken of facetten. Het slijpen gebeurt door de diamant tegen een snel draaiende schijf te houden die is ingesmeerd met diamantpoeder en olie.

In de christelijke traditie is de diamant door zijn glans en hardheid het symbool van Christus, maar de diamant wordt ook al eeuwen in verband gebracht met rijkdom en macht. Dat ligt ook wel een beetje voor de hand. Diamonds are forever (diamanten zijn eeuwig) is de titel van het vierde door Ian Fleming geschreven en in 1956 gepubliceerde boek over spion James Bond. In 1971 werd het boek verfilmd met Sean Connery in de hoofdrol. Shirley Bassey zong voor de film de titelsong. 'Oude troep', zullen vooral jongere lezers nu denken, maar liedjes over diamanten

worden sindsdien nog altijd gezongen door onder andere de Engelse band Arctic Monkeys, rapper Kanye West en niet te vergeten Rihanna. In 2007 maakte de Engelse kunstenaar Damien Hirst het kunstwerk For the love of God. Het bestaat uit een platinum afgietsel van een achttiende-eeuwse menschedel en menselijke tanden en is bezet met 8601 diamanten.

EIK

32

33

34

35

36

37

38

De eikel is de vrucht van de eik en van de eik bestaan zo'n vierhonderd, over de hele wereld verspreide soorten. In Nederland komen naast de geïmporteerde Amerikaanse eiken, vooral zomereiken en de wat zeldzamere wintereiken voor.

De eik is voor de mens zeer nuttig en bruikbaar. Eikenschors werd vroeger vanwege de daarin aanwezige tannine gebruikt voor het looien van leer. De wintereik levert uitstekend hout op voor het maken van fineer en het bouwen van schepen. Omdat het hout van de wintereik zo bruikbaar was, zagen de Franse koningen er vanaf de zeventiende eeuw op toe dat ontboste gebieden opnieuw werden beplant en bestaande bossen met wintereiken, zoals het imposante Forêt of bos van Bellême, werden beschermd.

Eiken werden in het verleden in verband gebracht met de goden. Bij de Germanen vonden religieuze rituelen plaats in de nabijheid van grote of bijzondere eiken. In de christelijke tijd stond de eik daarom niet altijd in de gunst. Van Bonifatius, die het christendom vanuit Engeland naar onze streken en Duitsland bracht, wordt verteld dat hij in Duitsland een aan de God Thor gewijde eik omhakte. Daarmee wilde hij laten zien dat de oude, Germaanse Goden machteloos waren. Omdat Bonifatius na het omhakken van de eik inderdaad niet onmiddellijk door de bliksem van de god Thor werd getroffen, namen de aanwezige Germanen het christelijke geloof aan. Nadat het christendom in Europa stevig was gevestigd, werd de eik wat gunstiger bekeken.

De eik werd onder meer in verband gebracht met het standvastige geloof van Maria, de moeder van Jezus, en met het eeuwige leven na de dood.

Met standvastigheid, trouw en het leven dat ondanks alles overwint, werd de eik waarschijnlijk ook in verband gebracht in de beeldende kunst. De zeventiende-eeuwse schilder Jan van Goyen schilderde in 1641 een landschap met twee onverzettelijk ogende eiken onder een dreigende onweerslucht. Eiken werden als onderwerp gekozen door Van Goyens tijdgenoten Meindert Hobbema en Isacksz van Ruisdael. In de daarop volgende eeuwen was de eik als onderwerp voor tekeningen en schilderijen niet minder populair. Beroemde voorbeelden daarvan zijn de tafereel met eiken en eenzame eiken in de sneeuw van de Duitse schilder Caspar David Friedrich (1774-1840). Geliefd was de eik ook bij schrijvers en dichters. De Engelse dichter William Cowper (1731-1800), Alfred Tennyson (1809-1892) en D.H. Lawrence (1885-1930) schreven gedichten over eiken. Duitse dichters hielden ook van eiken. Het beroemdste gedicht over eiken is misschien wel dat van Friedrich Hölderlin uit 1796. Het gedicht heeft de voor de hand liggende titel De Eikenbomen. In het gedicht spreekt Hölderlin eiken aan als wezens die de aarde verbinden met de hemel.

Bijzondere eiken in Zeist zijn de zuileik voor de gevel van het stadhuis aan de Dorpsstraat en de steeneik op het Jacob van Lennepplein.

ICOSAËDER

39

40

41

42

43

44

45

Een icoesaëder is een vorm die je in de zichtbare natuur niet tegenkomt. Het is één van de vijf regelmatige veelvlakken uit de wiskunde. Ieder veelvlak bestaat uit dezelfde vlakken die in gelijke hoeken tegenover elkaar staan. De namen van de vijf aldus gevormde lichamen zijn: tetraëder of viervlak, octaëder of achthoek, icoesaëder of twintigvlak, hexaëder of zesvlak (of gewoon kubus) en dodecaëder of twaalfvlak. Je hebt ook halfregelmatige veelvlakken. Die bestaan uit meerdere regelmatige veelhoeken waarvan de hoekpunten, als je ze verbindt, een bol vormen. Van de halfregelmatige veelhoeken zijn er dertien.

In de literatuur, de beeldende kunst en de geschiedschrijving wordt wiskunde doorgaans in verband gebracht met de herontdekking van de klassieke kennis na de Middeleeuwen. De mensheid en de beschaving worden door die herontdekking opnieuw geboren. De nieuwe of herontdekte wiskundige kennis wijst de weg als het gaat om het vinden van de juiste manier om het verstand te gebruiken. Dat laatste zou volgens filosofen als John Locke en Baruch de Spinoza dan weer de grondslag moeten leveren voor de juiste inrichting van de samenleving. Verwijzingen naar de wiskunde komen we in de beeldende kunst onder meer tegen op het portret van de Italiaanse wiskundige en Franciscaner monnik Luca Pacioli. De geleerde monnik werd rond 1495 geschilderd met het model van een dodecaëder (het twaalfvlak). Op het portret zie je ook een half met water gevulde rombische

kuboctaëder, een van de dertien halfregelmatige veelvlakken, hangend aan een draad.

In 2008 werd in Amsterdam op de Zwanenburgwal, waar ooit filosoof Spinoza werd geboren, het Spinozamonument onthuld. Het monument is gemaakt door de kunstenaar Nicolas Dings. Nicolas Dings plaatste naast het beeld van Spinoza een icoesaëder. De icoesaëder stond volgens Nicolas Dings voor het denken van Spinoza en Spinoza's pleidooi voor een op het juiste gebruik van het verstand gebaseerde tolerantie tegenover andersdenkende op religieus en politiek gebied. Die op redelijkheid gebaseerde vrijheid zou volgens Spinoza door de overheid gegarandeerd moeten worden. Vandaar ook het citaat op de zijkant van het monument: Het doel van de staat is vrijheid.

Wiskundigen, kunstenaars en architecten laten zich al eeuwen inspireren door het verschijnsel van de regelmatige en halfregelmatige veelvlakken. Een voorbeeld is de Amerikaanse architect en ontwerper Richard Buckminster Fuller en zijn uitvinding, de zelfdragende geodetische koepel. In een van die koepels, gebouwd in 1967 in het Canadese Montreal, is tegenwoordig het ecologische museum La Biosphère gevestigd. Voor Alphons ter Avest staat de icoesaëder, het symbool van de zuiverheid, voor het menselijke vermogen om de wereld te scheppen door hem voor te stellen en een vorm te geven. De icoesaëder staat, met andere woorden, voor het door de menselijke geest 'geslepen' universum.

46

47

48

49

50

51

52

De lelie, de laatste hier te bespreken vorm in de kroonluchter, is een bolgewas. Bolgewassen slaan voedsel op in een ondergrondse of bovengrondse bolvormige opeenhoping van bladeren. Met dat voedsel overwinteren ze. Sommige bolplanten, zoals ui en knoflook, hebben eetbare bollen. Andere bolgewassen, zoals de tulp, de hyacint, de krokus en ook de lelie, worden door mensen gekweekt en geplant vanwege hun bloemen. De oorsprong van de lelie ligt in de omstreken van het Himalayagebergte. Van daaruit hebben ze zich verspreid over Europa en Azië.

De lelie is in het verleden in verband gebracht met schoonheid, maagdelijkheid en zuiverheid. In het Nieuwe Testament (Mattheüs 6:28) noemt Jezus de lelies die in het veld groeien een voorbeeld van eenvoud en vertrouwen in God. De lelie is veelal in verband gebracht met Maria, de moeder van Jezus. Waar in de schilderkunst Maria wordt uitgebeeld, zie je in haar omgeving doorgaans witte lelies. Je ziet vaak ook andere planten. Want naast lelies brachten ook rozen, irissen, viooltjes, vergeet-mij-nietjes en meiklokjes de schoonheid, verfijning en zuiverheid van Maria tot uitdrukking. Kijk maar eens naar de rond 1435 geschilderde Maria boodschap of Annunciatie van Jan van Eyck. Zoals het evangelie van Lucas verhaalt (Lucas 1:26-38), vertelt de Engel Gabriël aan Maria dat zij de zoon van God zal baren. Van linksboven daalt de heilige geest neer op Maria. Voor Maria staat een vaas

met witte lelies, als teken van haar zuiverheid en geloof. Lelies in de nabijheid van Maria zie je ook in het werk van andere schilders uit de vijftiende eeuw, zoals Rogier van der Weijden en Hugo van der Goes. In de eeuwen daarna is de lelie niet minder populair. Lelies zie je op het rond 1808 geschilderde werk De morgen van de Duitse schilder Philipp Otto Runge en op de Maria boodschap van de Britse schilder Dante Gabriel Rossetti.

Uil

1. Frans Hals- Malle Babbe, 1633-1635.
2. Oorsprong onbekend.
3. Beker, Duitsland, ca1600. Bewerkte kokosnoot, gesneden halfedelstenen, gedeeltelijk verguld zilver. Victoria and Albert Museum, Londen.
4. Detail van een miniatuur uit "Bestiary", met fragmenten uit Giraldus Cambrensis over Ierse vogels. Engeland (Salisbury ?) 13de eeuw.
5. Keramische kom. Herkomst onbekend.
6. Scott Hunt - Nocturne, 2011. Houtskool op papier, 31 x 35 inches.
7. De 'Hoot Hoot I Scream', ijs- en drank winkel gebouwd in 1925 in de vorm van een uil. Met een roterend 'hoofd', net als bij een echte uil. De ogen van Buick koplampen konden knipperen en gloeiden 's nachts.

Ezel

8. Rosa Bonheur - Hoofd van een ezel, 1881. Olieverf op paneel, 24,8 x 30,4 cm. Particuliere collectie. Van Papercraft serie, van Patrica M (flickr.com).
9. Francisco de Goya - Capricho No 37: Si sabrá mas el discipulo? Ets en aquatint. 1799, Prado museum, Madrid.
10. Handmatig ingekleurde litho van een metamorfe kijk door Jefferson Davis, 1864. Gepubliceerd door Edmund Burke Kellogg en Elia Chapman Kellogg van Hartford, Connecticut, en hun co-uitgevers Carlos L. Gouden en Thomas J. Sammons van Chicago, Illinois, en George Whiting in New York.
11. Uit de "Humana Physiognomonía", boek III, 1586 - Giovanni Battista della Porta (1538-1615).
12. Uit: "Hand shadows to be thrown upon the wall" door Henry Bursill.
13. Ansichtkaart van een jongen, staande op een ezel. Citaat Woldemar Judge Brown: "Ik kwam door hem nu al vrij hoog, maar een ezel blijft hij nog steeds".
14. Giotto di Bondone - "Vlucht naar Egypte", ca. 1310, Kerk San Francesco, Assisi.

Eekhoorn

16. Moravische keramische fles in de vorm van een eekhoorn, 1830s, Old Salem Museum en Tuinen collectie, Winston-Salem.
17. Een eekhoorn hoed. Herkomst foto onbekend.
18. Albrecht Dürer-Twee eekhoorns, aquarel, 1492.
19. John Singleton Copley - detail van "Jongen met Eekhoorn" (Henry Pelham) 1765. Museum of Fine Arts, Boston.
20. Bierpul met eekhoornstaart.
21. Gevonden foto, door Michael Roggeman op flickr.com
22. Ruth Marten - Norfolk eiland vliegende eekhoorn, Inkt op gevonden druk, 2008.
23. Hans Holbein de Jongere - Dame met eekhoorn en spreew (1526-1528). Olie op eikenhout, 56 x 38,8 cm, The National Gallery, Londen.

Diamant

24. Maison Martin Margiela. Haute Couture, Herfst / Winter 2012/13.
25. Marilyn Monroe (1926 - 1962).
26. Entimus imperialis. Beeld: Rene Limoges, Insectarium van Montreal.
27. Damien Hirst - "Voor de liefde van God". Platina schedel met diamant bedekt, 2007. Foto door Phillips de Pury & co
28. Oorsprong onbekend.
29. De Oppenheimer Diamond, een 253,7 karaat diamant in de vorm van een octaëder (een achzijdige dubbele piramide), een van de grootste ongeslepen diamanten ter wereld. Foto door Chip Clark, Smithsonian Institution.
30. Bhupinder Singh van Patiala draagt de Patiala Ketting, gemaakt door het Huis van Cartier in 1928. Met 2.930 diamanten, en als middelpunt 's werelds zevende grootste

31. diamant, de 428 karaat "De Beers" (Foto uit 1911). De 601 karaat Lesotho Brown Diamant, ontdekt in de Letseng-mijn in Lesotho, Afrika.

Eik

32. Een dwarsdoorsnede van de stam van een kurkeik, Quercus suber.
33. Caspar David Friedrich - Solitaire Boom (1822) olieverf op doek, 55 cm x 71 cm, Alte Nationalgalerie, Berlijn.
34. Alfred Eisenstaedt - Reuze eikenboom op Martha's wijngaard, North Tisbury 1969.
35. De eik "Majesty" in Fredville Park, Kent, Engeland (stamontrek van 12,34 meter).
36. Bonifatius hakt in de heilige eik. Gravure door Bernhard Rode, 1781.
37. Ludwig Pfleger (1720-1793) - Studie van de bloesems, vruchten en stam van een Engels eik (Quercus robur) - Theodore Rousseau - Grote eiken van het oude Bas-Breau, 1864. Olieverf op doek. Houston, Houston, Museum of Fine Arts.

Icosaëder

39. Uit 'Mathematische Modellen', door HM Cundy en AP Rollett, Oxford University Press, 1951.
40. Detail van 'Portret van de Astronoom Nikolaus Kratzer' - Hans Holbein de Jonge, (1528), olieverf op paneel, 67 x 83 cm, Louvre, Parijs.
41. Geodetische koepels - Buckminster Fuller.
42. Uit: "Geometia y Perspectiva Corpora regulata et irregularia" door George W. Hart.
43. Schilderij van Luca Pacioli, door Jacopo de' Barbari, ca 1496.
44. Detail uit schilderij van Luca Pacioli, door Jacopo de 'Barbari, ca 1496.
45. Uit: 'The Amazing Yo-Yo' - Ross R. Olney. Foto's van Chan Bush, Lothrop Lee & Shepard, NY, 1980.

Lelie

46. Engel van aankondiging, Franse School, negentiende eeuw.
47. Hans Memling - Detail van 'De Annunciatie', olieverf op paneel, ca. 1464.
48. Jacopo da Montagnana - linkerpaneel van 'De aartsengel Gabriël en de Maagd Annunciatie', 1494-1497. Tempera op hout, 191 x 76 cm.
49. Oorsprong onbekend.
50. Simone Martini (1285-1344) - Detail van "Annunciatie Triptych", centrale paneel, 1333. Siense school, oorspronkelijk voor de kapel van St. Ansanus in de kathedraal van Siena.
51. Victoriaanse grafsteen in St. Peter's Kerkhof.
52. Lelie uit "Fleurs Animees" 1867, door J.J. Grandville.

OUDE DEUGDEN

Dat beeldend kunstenaar Alphons ter Avest voor de kroonluchter in het gemeentehuis zeven vormen koos, is niet toevallig. De zeven, symbolisch beladen vormen sluiten aan bij het eeuwenoude thema van de zeven deugden. Die zeven deugden bestaan uit de vier al in de klassieke literatuur genoemde kardinale deugden die de grondslag zouden vormen voor goed en juist handelen. Het gaat om prudentie of wijsheid, iustitia of rechtvaardigheid, temperantia of matigheid en fortitudo of moed. Na de komst van het christendom kwamen daar drie nieuwe, zogenaamde theologale deugden bij: fides of geloof, spes of hoop en caritas of naastenliefde. Met de zeven vormen in de kroonluchter heeft Alphons ter Avest de aandacht willen vestigen op het oude thema van de deugden, maar wel met een zekere slag om de arm. Toen Alphons ter Avest begin 2013 een plan opstelde voor het nog te maken object, leek het hem een goed idee om in het gemeentehuis naar de deugden

te verwijzen. Bij de deugden gaat het immers om de vraag of iets wijs, rechtvaardig en juist is. Dat soort vragen speelt op een politieke plek als het gemeentehuis een niet onbelangrijke rol. Toch koos de kunstenaar er niet voor om de deugden uit te beelden door middel van traditionele symbolen. Hij koos niet, om nu maar wat te noemen, de zeven vrouwenfiguren waarvoor bijvoorbeeld Pieter Bruegel koos toen hij in 1560 tekeningen maakte voor een prentenreeks die de zeven deugden en de zeven zonden moesten uitbeelden. Om te verwijzen naar de wijsheid koos Alphons ter Avest de vorm van een uil, voor rechtvaardigheid koos hij een ezelshoofd, voor matigheid de eekhoorn, voor moed de diamant, voor geloof en hoop koos hij de eik, voor zuiverheid de icosaeëder en voor naastenliefde de lelie. Die vormen zijn geen gangbare symbolen en sommigen zijn ook nog eens dubbelzinnig. Dat de kunstenaar ervoor koos om ze desondanks te gebruiken is echter geen kwestie van grilligheid.

NIEUWE MORAAAL

De deugden vormen aan het begin van de eenentwintigste eeuw geen eenvoudige zaak. Ook al is meer dan eens aangevoerd dat de klassieke deugden een diepgaande invloed hebben gehad op het Westerse denken en de hedendaagse moraal, ze staan enigszins buiten de hedendaagse belevingswereld. Het woord 'deugd' alleen al klinkt de meeste mensen waarschijnlijk ouderwets in de oren. Hoe komt dat? In Nederland stond het onderwerp moraal ogenschijnlijk lange tijd op de achtergrond. Daar zijn door historici verschillende verklaringen voor aangedragen. Er is gewezen op de individualisering van de samenleving vanaf de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw en het na-oorlogse verlangen van burgers en bestuurders om de Nederlandse samenleving te moderniseren en te rationaliseren. Vrijheid, redelijkheid en individuele zelfbeschikking werden lange tijd belangrijker gevonden dan tradities, groepsverbanden en collectieve voorschriften. Wie een beroep deed op de traditie en de moraal was niet bij de tijd en werd al snel weggelachen. Dat alles is echter weer geschiedenis. Aan het begin van de eenentwintigste eeuw ontstond een nieuwe discussie over normen en waarden. Die discussie betekende echter geen regelrechte politieke en morele restauratie, een terugkeer naar het vroegere Nederland van aardappelen, vlees en groente. Vrijwel niemand wil daadwerkelijk terug naar de strikte maatschappij van de jaren vijftig van de

vorige eeuw. De onderwerpen die opnieuw bespreekbaar werden - de eigen identiteit en taal, individuele verantwoordelijkheid, recht, fatsoen en openbare orde - gingen op een of andere manier een verbinding aan met andere zaken die in de afgelopen vijftig jaar voor veel Nederlanders min of meer vanzelfsprekend zijn geworden: vrijheid van seksuele voorkeur, gelijke rechten voor vrouwen en mannen en informele omgangsvormen. Passen al die zaken zomaar bij elkaar en bij de hedendaagse wereld van de digitale techniek en de globale economie? Blijkbaar wel. De hedendaagse moraal is complex, veelvormig en veranderlijk en dat heeft Alphons ter Avest op een luchtige manier aan de orde willen stellen door middel van zijn kroonluchter. De kroonluchter toont een veelheid van interessante dieren, planten en dingen die een rol hebben gespeeld in de Europese geschiedenis, de verbeelding en het denken over goed en kwaad. De kroonluchter heeft, zoals gezegd, een vaste vorm, maar geen vaststaande gedaante. Het licht dat van buiten door het glazen dak op het object valt en zijn gedaante bepaalt, is immers telkens anders. De bezoeker die het object bekijkt, doet dat doorgaans ook nog eens in het voorbijgaan en in het voorbijgaan is het object, net als zoveel andere dingen, nooit aan zichzelf gelijk.

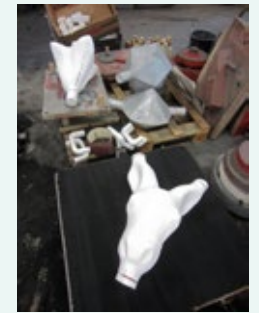

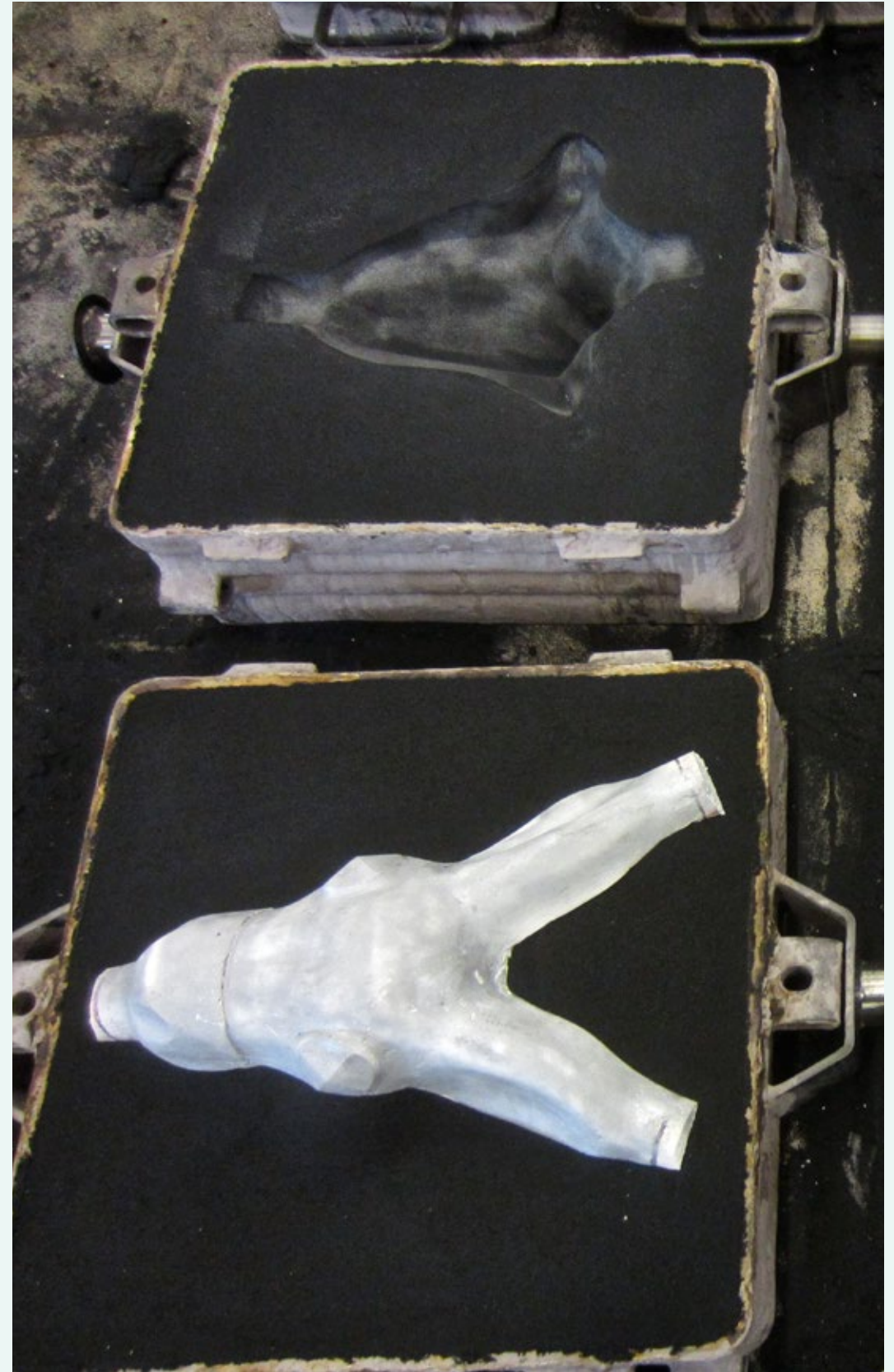
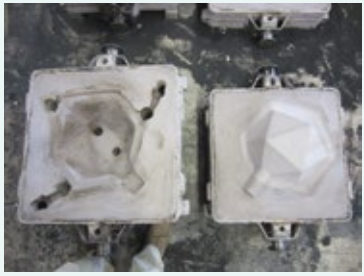
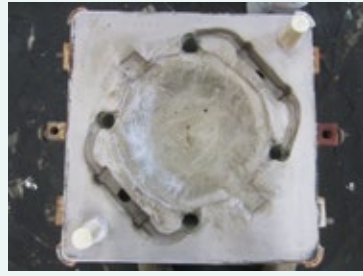
HET MAAKPROCES

ATELIER

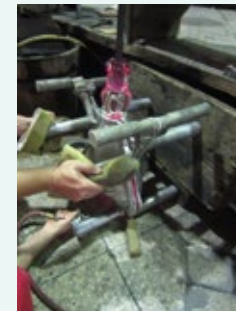
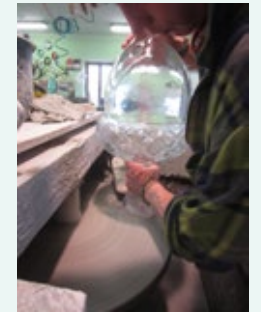
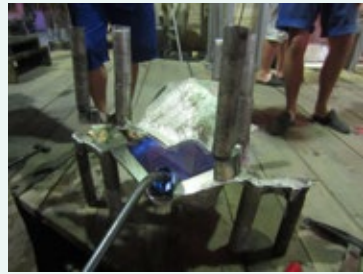

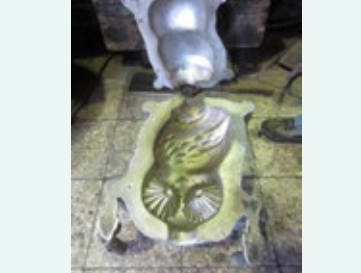
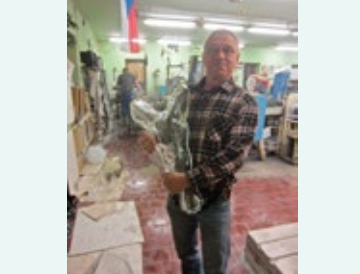
GIETERIJ

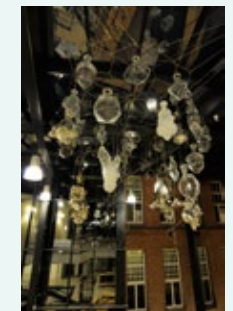
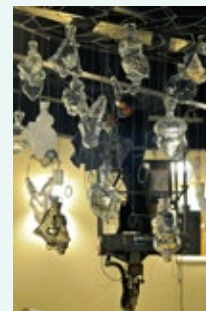
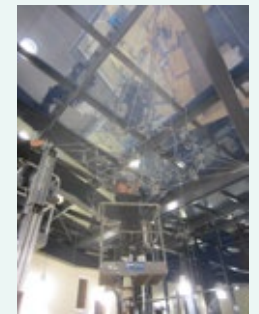
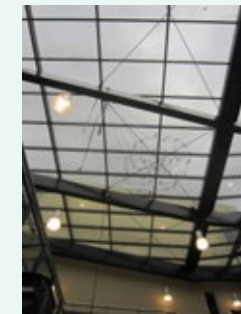
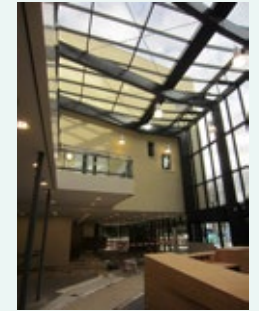
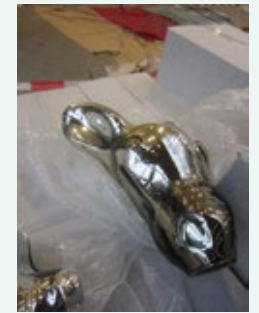
GLASBLAZERIJ

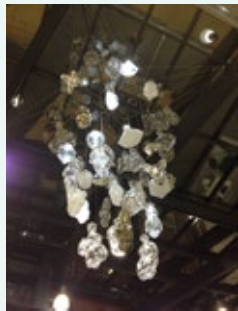

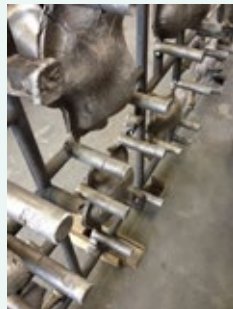
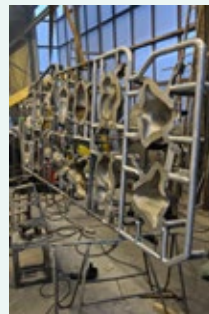
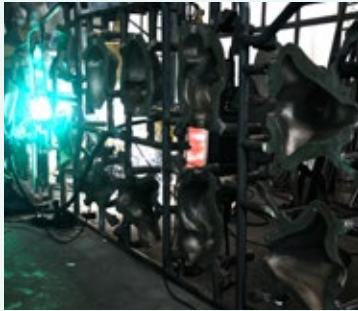

GEMEENTEHUIS
ZEIST

ATELIER BUITENBEELD

BUITENBEELD

De opdracht voor een kunstwerk voor de nieuwbouw van het gemeentehuis is door kunstenaar Alphons ter Avest tweeledig uitgewerkt. Het meest in het oog springend is de kroonluchter in de publiekshal waarover in dit boekje uitvoerig wordt gesproken. Maar er is ook een buitenbeeld. Een object dat een plaats krijgt in het nieuwe woongebied dat achter de nieuwbouw, tussen Dorpsstraat en Slotlaan ligt.

Het buitenbeeld staat nagenoeg op de zichtlijn die wordt opgemerkt als je vanuit de publiekshal kijkt naar de toren van de Oude Kerk aan de Utrechtseweg kijkt.

Met de positie van het binnen- en buitenbeeld of binnen- en buitenlantaarn, heeft de kunstenaar deze markante zichtlijn van de nieuwbouw willen benadrukken.

Dit buitenbeeld heeft een sterke relatie met de kroonluchter. Het zijn de aluminium mallen waarin het glas van de kroonluchter is geblazen.

De vormen die je in de kroonluchter ziet, komen dus letterlijk één op één terug in het buitenbeeld. De mallen of matrijzen zijn in de aluminiumgieterij gegoten. Het vloeibare aluminium is als het ware via de gietkanalen naar de malvormen geleid. Eenmaal afgekoeld zijn ze uitgezaagd en naar de glasblazerij in Tsjechië vervoerd om er vervolgens de glazen vormen voor de kroonluchter in te blazen. Uiteindelijk zijn de mallen terug in Zeist weer aan elkaar gekoppeld tot het buitenbeeld. Mocht er ooit een element van de kroonluchter sneuvelen dan kan in principe de betreffende mal opnieuw worden uitgenomen en gebruikt.

